

Tulemusvaldkond	Heaolu (HE)
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu
Valdkonna arengukava	Heaolu arengukava 2023–2030 (HEA)
<b>Programmi nimi</b>	<b>Tööturuprogramm</b>
Programmi eesmärk	Töötajate nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist tööturg ja tööelu
<b>Elluviimise periood</b>	<b>2023–2026</b>
Peavastutaja	Sotsiaalministeerium (SoM)
Kaasvastutajad	Tööinspeksioon (TI), Riikliku Lepitaja Kantselei, Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus (Astangu KRK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Eesti Töötukassa (TK)

## Sissejuhatus

Tööturuprogramm on üks heaolu tulemusvaldkonda ühendava heaolu arengukava 2023–2030 elluviimise ja eesmärkide saavutamise seotud programmidest. Heaolu arengukava koondab Sotsiaalministeeriumi pädevusse kuuluvate poliitikavaldkondade – laste ja perede heaolu, sooline võrdsus ja võrdne kohtlemine, tööhõive, pikk ja kvaliteetne tööelu, abivajadusele vastav sotsiaalhoolekanne, sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähendamine ning vanemaealiste toetamine – edendamist.

Riigi kõige suuremaks varaks on tema inimesed. Sotsiaalministeeriumi poliitika keskmes on inimene ja tema heaolu. Arengukava ja selle programmides sätestatud tegevuste eesmärk on pakkuda inimestele sotsiaalset turvatunnet, suunata kaasava ühiskonna ja ligipääsetava elukeskkonna loomist ning luua võrdsed võimalused, et osaleda hariduses, töö- ja ühiskonnaelus vastavalt iga inimese võimetele.

## Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Programm keskendub tööhõivepoliitika, töökeskkonna ja töösuhete teemadele:

- Tööturg on kaasav ja kohanemisvõimeline, inimesed liiguvad sujuvalt ühelt töökohalt teisele ning igal inimesel, sõltumata tema tervises seisundist, vanusest, rahvusest ja soost, on võimalik leida töö.
- Töötajad on terved, tööturul vajaminevate oskustega ja õnnelikud ning osalevad pikalt tööelus.
- Ettevõtjatel on head teadmised ja oskused, neil on tahe kujundada töösuhteid parimal võimalikul viisil lähtuvalt ettevõtte ja töötajate vajadustest.

Mõõdik		Algtase	Sihttase 2023	Sihttase 2024	Sihttase 2025	Sihttase 2026
Töötajate osalemise määr 15–74-aastaste seas, %	Mehed	74,6% (2021)	75,0%	75,0%	75,0%	75,1%
	Naised	67,8%	68,6%	68,7%	68,7%	68,8%

<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>		(2021)				
	Kokku	71,1% (2021)	71,6%	71,6%	71,7%	71,8%
<b>Tööelu kestus aastates</b> <i>Allikas: Eurostat</i>	Mehed	39,1 (2021)	39,6	39,8	40,0	40,2
	Naised	39,0 (2021)	39,2	39,4	39,6	39,8
	Kokku	39,1 (2021)	39,4	39,6	39,8	40,0

## Ülevaade olukorrast

Hoolimata COVID-19 viiruse ja Ukraina sõja mõjudest on Eestis tööhõive tase siiski üks Euroopa kõrgemaid ning tööpuuduse tase on olnud pikka aega suhteliselt madal. Siiski seistakse silmitsi tõsiste struktuursete probleemidega tööturul, nagu vananev ja vähenev rahvastik, oskuste ebakõlad ja lõhed tööturunäitajates, sealhulgas piirkondlikud lõhed. Elanikkonnas on rühmi, kes ei saa erinevatel põhjustel kas ajutiselt või püsivalt oma majanduslikku toimetulekut ja heaolu töötamise teel kindlustada. Ebasoodsamas olukorras on tervisest tulenevate takistustega isikud, samuti noored, vanemaealised, muust rahvusest inimesed ja naised.

Tööturul muutub järjest tavalisemaks töötamine erinevates lepingulistest suhetes ja mitte-traditsioonilistes töövormides. Suurenenud on töövõtu- ja käsunduslepingute osakaal, tavaliseks on muutunud projektipõhine töö. Samal ajal suureneb tööturul digivõimaluste ja COVID-19 leviku tõttu vajadus tööaja ja -koha paindlikkuse järele. Näiteks aina rohkem tehakse tööd väljaspool tavapärasest töö tegemise kohta ja töötatakse paindliku tööajaga (tehakse senisest rohkem kaugtööd, otsitakse paindlikke tööaja kujundamise võimalusi). Paindlikud töövormid soodustavad erinevate ühiskonnagruppide osalemist tööturul. Teisalt kaasnevad tööaja ja töökoha paindlikkusega sageli töökoormuse kasv, töö- ja puhkeaja piiride hägustumine, probleemid töökeskkonnaga, sotsiaalne isolatsioon, ebavõrdsuse suurenemine ning keerukus kontrollida töötingimusi, mis omakorda avaldavad mõju töötaja vaimsele ja füüsilisele tervisele. Uute töövormidega võib kaasneda ka madal töötasu. Lisaks on töötajate ja tööandjate kaasatus esindusorganisatsioonides ning töötajate esindatus ettevõttes endiselt väike, samuti sõlmitakse vähe kollektiivlepinguid. Eeltoodud trendid toovad vajaduse tegeleda paindlike töötingimuste kujundamisega, aga ka töökeskkonna ja kaasatuse küsimustega.

## Meede 1.1. Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine

**Meetme eesmärk:** tööturul osalemist toetavate tööturumeetmete arendamise, tööelu kvaliteedi parandamise ning tööohutuse ja tööandjate teadlikkuse suurendamisega on saavutatud püsivalt kõrge tööhõive tase.

Möödik	Algtase	Sihttase 2023	Sihttase 2024	Sihttase 2025	Sihttase 2026
<b>20–64-aastaste tööhõive määr, %</b> <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	79,3% (2021)	79,9%	80,1%	80,3%	80,5%
<b>16–64-aastaste vähenenud töövõimega inimeste tööhõive määr, %</b> <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	50,6% (2021)	51,0%	51,2%	51,4%	51,6%
<b>15–29-aastaste NEET-noorte määr, %</b>	11,2%	10,6%	10,3%	10,0%	9,8%

Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring	(2021)				
Tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangenute osakaal, % Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring	14,4% (2021)	≤14,4%	≤ 14,4%	≤ 14,4%	≤14,4%
Töötute absoluutse vaesuse määr, % Allikas: Statistikaamet, Eesti Sotsiaaluuring	11,1% (2020)	≤11,1%	≤11,1%	≤11,1%	≤11,1%

### Tegevus 1.1.1. Tööturu valdkonna arendamine

**Tegevuse eesmärk:** tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Möödik	Algtase	Sihttase 2023	Sihttase 2024	Sihttase 2025	Sihttase 2026
Tööturupoliitika toetab tööhõive kõrget taset ja pikaajalist tööelus osalemist Allikas: Sotsiaalministeerium	jah (2021)	jah	jah	jah	jah

### **60 Tööturu ja töösuhete valdkonna arendamine (SoM)**

Teenuse sisuks on tööturupoliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et aidata kaasa tööelu kvaliteedi paranemisele ning toetada tööealise elanikkonna suurt tööga hõivatust ja tööandjatele tarviliku tööjõu olemasolu. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist, strateegiadokumentide väljatöötamist ja elluviimise hindamist tööturupoliitikat puudutavas, samuti huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteludesse. Tööhõive edendamiseks ja töövõime toetamiseks:

- töötuskindlustusega kaetuse suurendamiseks ning hüvitiste ja toetuste adekvaatsuse tagamiseks tuleb hõlmata töötuskindlustussüsteemi ka mittetraditsioonilisi töövorme. Selleks jätkub töötushüvitiste regulatsiooni muudatusettepanekute kaalumise ja mõjude analüüsimine;
- arendatakse tööjõuturul ebasoodsamas olukorras olevate sihtrühmade (nt noored, vanemaealised, vähenenud töövõimega, vähese eesti keele oskusega inimesed, pikaajaline ajutine töövõimetus) tööalaste võimaluste ja tööturul osalemise suurendamiseks erinevaid tööturumeetmeid;
- muudetakse tööturumeetmete õigusraamistikku ja tehakse see osapooltele selgemaks.

Tööelu kvaliteedi tagamiseks, sh töötajate töötingimuste parandamiseks:

- analüüsitakse töösuhete ja töökeskkonna õigusraamistikku ning muudetakse see töötegijate ja ettevõtete majanduslikke ja sotsiaalseid vajadusi ning muutuvat tööturu olukorda arvestavaks, sh arvestatakse mittetraditsiooniliste töövormide ja erinevate töö tegemise viiside levikuga;
- suurendatakse tööandjate ja töötegijate teadlikkust tööohutusest ja töösuhetest, sh sellest, kuidas kujundada mõlemale osapoolle sobivad töötingimused;
- toetatakse tööandjaid ja töötegijaid tööohutusnõuete täitmisel ja töökeskkonnariskide maandamisel, arvestades spetsiifiliste töökeskkonna ohtude ja terviseriskidega (vaimse tervise probleemide, sh ahistamise ja vägivalla ning istuvast tööst tingitud terviseprobleemide

ennetamine, bioloogilistest ja keemilistest ohtudest tingitud riskide maandamine töökeskkonnas);

- parandatakse tervishoiuteenuse kvaliteeti, sh arendades tööandjate ja teenuseosutajate koostööd ning koostööd spetsialistide vahel;
- toetatakse toimivat sotsiaaldialoogi ning soodustatakse kollektiivseid läbirääkimisi ja kollektiivlepingute sõlmimist;
- analüüsitakse ja arendatakse töövaidluste lahendamise menetlust ning rakendatakse kaasajastatud töövaidluste lahendamise õigusraamistikku.

## Tegevus 1.1.2. Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed

**Tegevuse eesmärk:** aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete pakkumise korraldamine, et inimesed ei satuks vaesusesse töötuspingute ja tövõime vähenemise korral ning püsiks pikalt hõives.

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2023	Sihttase 2024	Sihttase 2025	Sihttase 2026
<b>Uute osalise ja puuduva töövõimega inimeste osakaal tööealises rahvastikus, %</b> <i>Allikas: Eesti Töötukassa, Statistikaamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	1,12% (2019)	1,11%	1,11%	1,11%	1,11%
<b>Ida-Virumaa registreeritud töötuse määra erinevus kordades Eesti keskmisest töötuse määrast</b> <i>Allikas: Eesti Töötukassa, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	1,6 (2021)	≤1,6	≤1,6	≤1,6	≤1,6

### **284 Eesti Töötukassale aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete osutamiseks vahendite andmine (SoM)**

Eesti Töötukassa saab ministeeriumilt sihtotstarbelise eraldise järgmiste aktiivsete ja passiivsete tööturuteenuste osutamiseks ning hüvitiste ja toetuste maksmiseks:

- Eesti Töötukassa maksab töötutoetust.
- Eesti Töötukassa maksab osalise või puuduva töövõimega inimestele töövõimetoetust.
- Eesti Töötukassa maksab kehtestatud kuumääralt sotsiaalmaksu äriühingule, mittetulundusühingule, sihtasutusele või füüsilisest isikust ettevõtjale töötaja eest, kes saab töövõimetuspensioni või töövõimetoetust.
- Riik maksab Eesti Töötukassale erijuhtudel sotsiaalmaksu töötuna arvele võetud isikute eest.
- Eesti Töötukassale kantakse edasiantava töötuskindlustusmaksu vahendeid töötuskindlustushüvitiste sihtfondi, koondamise ja tööandja maksejõuetuse puhul makstavate hüvitiste sihtfondi ning tööturuteenuste ja -toetuste sihtkapitali. Sihtfondidest makstakse töötuskindlustushüvitist ning koondamise ja tööandja maksejõuetuse korral makstavat hüvitist. Sihtkapitali vahendeid kasutatakse aktiivsete tööturuteenuste osutamiseks ja tööturutoetuste (v.a töötutoetus) maksmiseks.
- Riik annab panuse sihtkapitali, mille vahendeid kasutatakse aktiivsete tööturumeetmete pakkumiseks.
- Tööturuteenuste osutamiseks saab Eesti Töötukassa eraldist, mida rahastatakse struktuuritoetuste vahenditest.

Eesti Töötukassa saab aktiivsete tööturumeetmete rahastamiseks ESF-i vahendeid, et suurendada tööturuteenust saavate isikute tööalaseid võimalusi ja tööhõives osalemist.

Rahastatakse näiteks oskuste arendamist, mitte-eestlaste ja vähenenud töövõimega inimeste konkurentsivõime suurendamist tööturul ning piirkondlikke tööturumeetmeid ja piirkondlikku mobiilsust.

#### **104 Karjäärinõustamise kättesaadavuse suurendamine (SoM)**

Karjääriteenuste kättesaadavuse suurendamine pakub karjäärinõustamise võimalusi juba ennetavalt nii noortele kui ka täiskasvanud töötavatele isikutele, kelle jaoks on karjäärinõustamine seni olnud kättesaamatu. Karjäärinõustamise laiendamise eesmärk on tagada karjääriteenuste kättesaadavus töötavatele ja mitteaktiivsetele inimestele ning noortele, et toetada neid teadlike karjääri- ja haridusvalikute tegemisel, suurendades seeläbi inimeste konkurentsivõimet tööturul. Karjäärinõustamise tulemusena langetavad noored teadlikumaid otsuseid ühelt haridusastmelt teisele ja haridusest tööellu liikudes, õpingute katkestamine on vähenenud ning inimeste oskus planeerida oma karjääri ja tööelu ning teha haridus- ja tööalaseid valikuid on paranenud. Tegevus toetab töötajate sujuvat liikumist ühelt töökohalt teisele, aitab ennetada nende töötuks jäämist ning parandab tööturul ja elukestvas õppes mitteaktiivsete inimeste võimalusi leida kiiremini sobiv töö või haridusvõimalus. Seeläbi paraneb peale noorte, töötavate ja tööturul mitteaktiivsete inimeste ka nende inimeste konkurentsivõime tööturul, kellel ei ole õigust karjäärinõustamisele tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel.

#### **105 Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks (SoM)**

Teenusega suurendatakse tööturuteenust saavate isikute tööalaseid võimalusi ja tööhõives osalemist, sealhulgas:

- noorte töötuse ennetamine ja vähendamine ning noorte tööalase teadlikkuse suurendamine;
- vanaduspensioniealiste ja ennetähtaegset vanaduspensioni saavate isikute tööhõive suurendamine;
- rahvusvahelise kaitse saajate tööhõive suurendamine;
- töötuse ennetamine vähem konkurentsivõimeliste hõivatute seas, sh väheste või aegunud oskuste tõttu;
- vananenud või aegunud oskustega või tervise tõttu töötusriskis olevate inimeste tööalase konkurentsivõime suurendamine.

Teenuseid rahastatakse ESF-i TAT „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ ja REACT-EU ESF-i TAT „Tööturuteenuste osutamine COVID-19 kriisi mõjude leevendamiseks“ vahenditest.

#### **226 Noortegarantii tugisüsteemi väljaarendamine (SoM)**

Noortegarantii tugisüsteem (NGTS) on toetuse pakkumine kohalikus omavalitsuses 16–29-aastastele noortele haridusteele naasmiseks ja/või tööturule jõudmiseks. NGTS koosneb infosüsteemi lahendusest ja juhtumikorralduse mudelist. NGTS arendamise raames on välja töötatud valdkonnaülene NEET-olukorras noorte toetus- ja koostöömudel, kus NGTS on NEET-olukorras noorteni jõudmise oluline osa. NGTS eesmärk on proaktiivselt ja andmepõhiselt jõuda kõikide noorteni, kes potentsiaalselt abi võiksid vajada, et jätkata haridusteed või liikuda tööturule.

#### **107 Tööturuteenuste avatud taotlusvoorud. Toetuse taotlemine uutele ja enam tuge vajavatele sihtrühmadele uute tööturuteenuste pakkumiseks ja teenuste laiendamiseks (SoM)**

Avatud taotlusvoorude kaudu toetatakse projekte, mille eesmärk on pakkuda tööturumeetmeid väiksema konkurentsivõimega sihtrühmadele (nt noored, kõrgemas keskeas olevad inimesed, tööle saamiseks või tööle püsimiseks individuaalsemat ja isiklikumat abi vajavad inimesed, uussisserändajad, romad ja tööturul vähem konkurentsivõimelise kvalifikatsiooniga inimesed). Toetatakse teenuste osutamist lähtuvalt sihtrühma tööle asumise takistustest. Tegevust rahastatakse ESF-i avatud taotlusvoorudest.

## **177 Tõlketeenuste arendamine ja osutamine (SKA)**

Teenuse eesmärk on suurendada vähenenud töövõimega tööealiste inimeste tööturul osalemise võimalusi.

Tegevused, mida TAT „Töövõimereformi sihtrühma töövõimelisuse tõstmine ja nende töötamise soodustamine“ raames aastatel 2015–2023 ellu viiakse: kuulmispuudega inimestele mõeldud tõlketeenuste arendamine ja pakkumine. Kuulmispuudega inimestele mõeldud tõlketeenuste arendamise ja pakkumise raames tagatakse tööealistele kuulmispuudega ja vähenenud töövõimega inimestele võimalus kasutada kaug- ja kirjutustõlget. Tegeletakse järjepidevalt teenuse arendamisega (sh kaugtõlketeenuse rakenduse väljatöötamisega) ja teenuse hea kvaliteedi tagamisega (koolitused kirjutus- ja viipekeeletõlkidele, infopäevad ja teenuse kasutamise koolitused kuulmispuudega inimestele).

Teenus on laienenud ka lastele ja vanaduspensioniealistele, nende sihtrühmade rahastus on tagatud teistest ESF-i programmidest. Tööealiste sihtrühmale mõeldud tõlketeenused on ESF-i rahastusega tagatud 2023. aasta lõpuni.

Tagamaks 2025. aastaks sujuvam üleminek riigieelarvesse, on 2024. aastal planeeritud tegevust rahastada EL-i rahastusperioodi 2021–2027 sotsiaalhoolekandeprogrammist „Hoolekandepoliitika kujundamine ja teenuste kättesaadavuse parendamine“.

## **62 Töövõime toetamise süsteemi elluviimine (SoM)**

Teenuse eesmärk on viia ellu töövõime toetamise süsteem, sealhulgas koolitada spetsialiste vähenenud töövõimega inimestega töötamiseks, arendada tegevusi toetavat institutsioonidevahelist koostööd ja vajalikku andmevahetust ning teavitada avalikkust. Samuti tegeletakse teenuse raames töandjate ja töötajate teadliku käitumise kujundamisega, et edendada töötingimusi. Teenust rahastatakse ESF-i TAT „Töövõime süsteemi toetavad tegevused“ vahenditest.

## **40 Töövõimereformi sihtrühma töövõimelisuse tõstmine ja nende töötamise soodustamine (SoM)**

Teenuse eesmärk on töövõimereformi sihtrühmale abivahenditeenuse ja tõlketeenuse arendamine ning teenuse korraldamine. Teenust rahastatakse ESF-i TAT „Töövõimereformi sihtrühma töövõimelisuse tõstmine ja nende töötamise soodustamine“ vahenditest.

## **108 Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale (SoM)**

Vähenenud töövõimega inimesed on tööturul üheks haavatavamaks sihtrühmaks, mistõttu vajavad nad tööturul täiendavat tuge. Töövõimereformi sihtrühmale tööturuteenuste osutamise eesmärk on vähenenud töövõimega inimeste tööturule aitamine ja seal püsimise toetamine, inimeste olemasoleva töövõime säilitamine ja parandamine, vähenenud töövõimega inimeste töötuks jäämise ennetamine aktiivsete tööturumeetmete abil. Samuti pakutakse teenuste raames toetust või nõustamist töandjatele, kes vähenenud töövõimega inimesi tööle värbavad.

## **406 Töövõimetuse ennetus (SoM)**

Teenuse eesmärk on viia ellu töövõime toetamise süsteem ja püsiva töövõimetuse ennetamise süsteem pikaajalise ajutise töövõimetusega inimeste tööhõives püsimise toetamiseks, sealhulgas koolitada spetsialiste vähenenud töövõimega inimestega töötamiseks, rahastada vajalikke IT-arendusi, arendada tegevusi toetavat institutsioonidevahelist koostööd ja vajalikku andmevahetust ning teavitada avalikkust. Samuti tegeletakse teenuse raames töandjate ja töötajate teadliku käitumise kujundamisega, et edendada töötingimusi. Tegevust rahastatakse perioodi 2014–2020 ESF-i meetme 3.1 „Töövõime toetamise skeemi loomine ja juurutamine“ ja selle alusel toetuse andmise tingimuste „Töövõime süsteemi toetavad tegevused“ ning perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide vahenditest.

#### **401 Valdkondadeülese NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudeli arendamine (SKA)**

Koostöömudel kirjeldab sihtrühmaga seotud osapoolte koostöö üldisi põhimõtteid ja tegutsemisetappe kohaliku omavalitsuse tasandil, et aidata lahendada sihtrühma liikmete vajadusi. 15–29-aastaste noorteni jõudmisel kasutatakse proaktiivset lähenemisviisi (noortegarantii tugisüsteem, võrgustikupõhine noorteni jõudmine). Noortele pakutakse tööturule või haridusellu jõudmisel toetust juhtumikorraldusliku lähenemisviisi kaudu. Kohalikke omavalitsusi toetatakse teenuste koostöömudeli rakendamisel nii koolituste, juhendamise kui rahaliste vahenditega.

#### **413 Põlevkivi sektori töötajate tööalaste üleminekute toetamine (Sotsiaalministeerium, elluviija Eesti Töötukassa)**

Kliimamuutustega seotud üleminekust enim mõjutatud töötajad vajavad abi, et edukalt liikuda ühelt töökohalt või majandussektorist teise.

Põlevkivisektori ettevõtetest lahkuvatel inimestel on vaja uuendada oma teadmisi ja oskusi, et vastata kiiresti muutuvatele tööturu vajadustele. Põlevkivisektori ettevõtete töötajate oskuste kaasajastamiseks ja piirkonna muutuvatele tööturuvajadustele vastamiseks toetatakse nende ümber ja täiendõpet. Selleks pakutakse nii sektoris töötavatele kui töö kaotanud inimestele tasemeõppes osalemise toetust ja mikro kvalifikatsiooni õppe toetust.

Põlevkivisektori ettevõttes töö kaotanud inimeste kiirelt uuele tööle liikumise soodustamiseks ning töötuse löksu ja pikaajalise töötuse ennetamiseks pakutakse tööle asumise toetust. Toetust saavad põlevkivisektoris töö kaotanud töötajad, kes asuvad lühikese aja jooksul pärast põlevkivisektorist lahkumist uuele tööle. Toetust makstakse samaaegselt töötasuga, et tasandada uues valdkonnas toetamise alguses vana ja uue töökoha palgavahet. Tegevusi rahastatakse õiglase ülemineku fondist.

#### **402 Mitte-eesti noorte tööellu sisenemise toetamine. Noortele karjäärivõimalusi ja töömaailma tutvustav programm (Sotsiaalministeerium, elluviija IVEK)**

Luuakse ja viiakse ellu töövaatlusprogramm Ida-Virumaa üldhariduskoolide 8. ja 11. klassi õpilastele ja kutsekoolide 1. kursuse õpilastele. Programmi eesmärk on tutvustada Ida-Virumaa noortele karjäärivõimalusi ja töömaailma praktilise töö- ja ettevõtluskogemuse kaudu, samuti toetada vene emakeelega noorte lõimumist programmis osalemise, eesti- ja venekeelsete noorte ühistegevuste ja uute kontaktide loomise kaudu. Programm arendab õpilaste karjääri kujundamise oskusi ning võimaldab süsteemselt saada teadmisi ja kogemusi tööalaste võimaluste kohta. Programmi raames pakutakse õpilastele tööelu- ja karjääriteemalisi töötubasid ja töövaatlusi erinevate tööandjate juures. Tegevust rahastatakse ESF-ist.

##### **Tegevus 1.1.3. Tööelu kvaliteedi arendamine**

**Tegevuse eesmärk:** tööturu osapoolte teadlikkuse suurendamine nende õigustest ja kohustustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest, luues seeläbi töötaja ja tööandja vajadusi arvestavad töötingimused.

Möödik	Algtase	Sihttase 2023	Sihttase 2024	Sihttase 2025	Sihttase 2026
Üle kolme töövõimetuspäevaga tööõnnetuste arv 100 000 hõivatu kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	513,8 (2021)	< 500	< 500	< 500	< 500

#### **283 Nõustamisteenuse osutamine ning töövõimet hoidva ja säästva töökeskkonna**

## **arendamine (TI TAT)**

Nõustamisteenuse eesmärk on aidata töösuhte poolel käituda töösuhtes teadlikult kooskõlas töösuhteid ning töötervishoidu ja tööohutust reguleerivate õigusaktide ja hea usu põhimõttega, soodustada töösuhtes õiguskuulekat käitumist ning seeläbi vältida õigusaktide rikkumist, tervisekahjustusi ja töövaidlusi. Lisaks on eesmärk säilitada ja parandada tööealiste töötajate töövõimet, sealhulgas toetada tööandjat töökeskkonna edendamisel. Teenusega viiakse ellu tegevusi, et suurendada tööandjate ja töötajate teadlikkust tööohutusest ja töösuhetest, sealhulgas sellest, kuidas kujundada mõlemale osapoolle sobivad töötingimused. Arendatakse tööelu käsitlevaid infotehnoloogilisi lahendusi, et parandada tööelu puudutava teabe edastamist, vahendamist, töötlemist ja kättesaadavust. Tõhustamaks järelevalvet töökeskkonna ja töösuhete üle, töötatakse välja ja arendatakse infotehnoloogilisi lahendusi andmekogude, elektrooniliste töövahendite või andmelahendussüsteemidena. Teavitus-, nõustamis-, koolitus- ja kaasamistegevuste kaudu toetatakse tööandjaid töökeskkonna edendamisel. Viiakse ellu Tööinspeksiooni teenistujate arendamise ja koolitamise tegevusi, mis toetavad Tööinspeksiooni institutsionaalse suutlikkuse parandamist ja võimekuse suurendamist. Teenust rahastatakse osaliselt ESF-i TAT „Tervist hoidev töökeskkond ja võrdsed võimalused igale tööelus osalejale“ ja ESF-i TAT „Töötervishoidu ja -ohutust väärtustava töökeskkonna arendamine“ vahenditest.

## **61 Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks (SOM TAT)**

Sotsiaalministeerium viib ellu teavitustegevusi, et suurendada töötajate ja tööandjate teadlikkust töötingimustest ja tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest. Samuti viiakse ellu tegevusi, et arendada teadmispõhise tööpoliitika kujundamise ja rakendamise eeldusi. Teenust rahastatakse ESF-i TAT vahenditest.

## **176 Riikliku järelevalve tegemine (TI)**

Tööinspektorid teevad töötervishoiu-, tööohutuse- ja töösuhtealast järelevalvet, renditöö ja eratööstööde tegevusega seotud järelevalvet ning uurivad tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste põhjuseid. Teenusega ennetatakse töövaidluste tekkimist, tööõnnetustesse sattumist ja tööga seotud haigestumisi ning aidatakse tagada töötajate pikaajaline töövõime säilimine

## **178 Kahjuhüvitis (SKA)**

Kutsehaiguse või tööõnnetusega seotud kahjuhüvitise maksmine nähakse ette töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 24 (tööandja õigusjärglaseta likvideerimisel) ning põllumajandusreformi seaduse § 14 lõike 3 (ühismajandi likvideerimisel või reorganiseerimisel) alusel, mille järgi läheb tööandja poolt kannatanule tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tervisekahjustuse või surma põhjustamisega tekitatud varalise kahju hüvitamise nõue Sotsiaalkindlustusametile üle, kui tööandja likvideeritakse õigusjärglaseta. Sotsiaalkindlustusamet tuvastab vähenenud töövõime korral töövõime kaotuse protsendi ning maksab tööandja asemel hüvitist.

## **171 Töövaidluste lahendamine (TI)**

Töövaidluste lahendamine toimub töövaidluskomisjonis. Töövaidluskomisjon on Tööinspeksiooni juures asuv kohtuväline töövaidlusi lahendav organ töövaidluse lahendamise seaduse § 4 tähenduses. Töövaidluskomisjon on sõltumatu ning lähtub otsuste tegemisel seadustest ja muudest õigusaktidest, Eestile siduvatest välislepingutest ja muudest töösuhteid reguleerivatest eeskirjadest, sealhulgas kollektiiv- ja töölepingutest. Töövaidluse kohtuvälise lahendamise kaudu panustatakse tööturu osapoolte heaolu ja õiguskindluse tagamisele.

## **35 Töötüli lepituse läbiviimine ja kollektiivsete töösuhete alase nõustamise pakkumine (Riikliku Lepitaja Kantselei)**

Teenuse sisu on ennetada kollektiivseid töötülisid ja pakkuda lahendusi töötüli osapooltele.



### **321 Kutsehaiguste ekspertiisi rahastamine (SoM)**

Kutsehaiguste ekspertiisi teeb SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla, kes diagnoosib aastas umbes 200 kutsehaigestumise juhtu. Vastavalt väikeostu pakkumusele on Sotsiaalministeeriumil sõlmitud leping kolmeks aastaks.

### **326 Lisapuhkuse hüvitamine riigieelarvest (SKA)**

Töölepingu seaduse kohaselt on osalise või puuduva töövõimega ja alaealise töötaja iga-aastane puhkus 35 kalendripäeva. Riigi poolt hüvitatakse põhipuhkuse 28 kalendripäeva ületava puhkuseosa (7 kalendripäeva) eest makstav puhkusetasu. Sügava puudega lähedastel on võimalik kasutada lisapuhkust kuni 5 tööpäeva aastas.

#### **Tegevus 1.1.4. Erivajadusega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus**

**Tegevuse eesmärk:** erivajadusega inimeste iseseisva toimetuleku ja tööalase tegevuse toetamine, et soodustada nende rakendumist tööturul.

Möödik	Algtase	Sihttase 2023	Sihttase 2024	Sihttase 2025	Sihttase 2026
Kutsekoolide mõjuindeks (iga-aastane möödik erinevate Astangu Keskuse sekkumiste koosmõjust) on iga-aastaselt tõusvas trendis* <i>Allikas: Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus</i>					

\*Möödiku sihttasemed seab Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus 2022. aasta lõpus.

### **281 Kaasava kutsehariduse arendamine ning HEV õppijate õppimise ja töölerakendamise toetamine (Astangu KRK)**

Teenuse eesmärk on koostöös Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning HARNO-ga toetada sotsiaal-, haridus- ja tööturuvaldkonna spetsialistide oskuste suurendamist, et pakkuda vajaduspõhiseid ja tulemuslikke teenuseid, samuti selgitada välja inimese soovid, vajadused ja võimed ning toetada inimese erialaste ja sotsiaalsete oskuste arengut, igapäevaelus võimalikult iseseisvat toimetulekut ja töölerakendumist.

### **282 Töölesaamist toetavate teenuste (tööalane rehabilitatsioon ja kaitstud töö) arendamine (Astangu KRK)**

Teenuse eesmärk on toetada inimese valmisolekut töötada, tööd leida ja säilitada ning suurendada sotsiaal-, haridus- ja tööturuvaldkonna spetsialistide ja tööandjate oskusi vajaduspõhiste ja tulemuslike teenuste pakkumiseks ning erivajadusega inimeste värbamiseks, samuti arendada ja katsetada tõenduspõhiseid hindamismetoodikaid rehabilitatsioonis, kasutada tõendus- ja vajaduspõhiseid sekkumisi ning toetada koolituste ja juhendmaterjalide väljatöötamise kaudu sotsiaal- ja tööturuteenuse osutajate võimekust tulemuslikumal teenuse osutamisel. Arendatakse hindamis- ja sekkumismetoodikaid vähenenud töövõimega isikutele. Toetatakse Eesti Töötukassa ja Sotsiaalkindlustusameti poolt teenust saama suunatud inimeste võimalikult iseseisvalt elamist, võimetekohase hariduse või tööks vajalike oskuste omandamist, võimetekohast ühiskonnaelus osalemist ning valmisolekut asuda võimetekohasele tööle.

## Programmi eelarve

Planeerimistasand	Programmi tegevus	Teenus	Vastutaja	Meede / Aasta			
				Kõrge tööhõive taseme saavutamise ja hoidmine			
				2023	2024	2025	2026
<b>KULUD</b>	Programm kokku:			917 301 884	959 638 515	1 001 152 356	1 039 778 561
	Tööturuvaldkonna arendamine	Kokku:		2 956 967	2 668 428	2 763 228	2 691 062
		Tööturu ja töösuhete valdkonna arendamine	SOM	2 956 967	2 668 428	2 763 228	2 691 062
	Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused	Kokku:		890 213 662	932 586 172	973 477 797	1 011 550 593
		Eesti Töötukassale aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete osutamiseks vahendite andmine	SOM	851 873 980	920 209 299	962 931 284	1 002 139 388
		Karjäärinõustamise kättesaadavuse suurendamine	SOM	543 130			
		Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks	SOM	19 501 826	3 568 885	731 485	
		Noortegarantii tugisüsteemi väljaarendamine	SOM	439 623	50 000	50 000	50 000
		Tööturuteenuste avatud taotlusvoorud. Toetuse taotlemine uutele ja enam tuge vajavatele sihtrühmadele uute tööturuteenuste pakkumis	SOM	6 632 696	4 440 616	4 894 857	4 272 089
		Tölketeenuste arendamine ja osutamine	SKA	943 060	481 736	481 653	481 254
		Töövõime toetamise süsteemi elluviimine	SOM	31 442			
		Töövõimereformi sihtrühma töövõimelisuse tõstmine ja nende töötamise soodustamine	SOM	260 010			
		Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale	SOM	8 461 896			
		Töövõimetuse ennetus	SOM	701 561	2 297 886	2 502 693	2 515 015
		Valdkondadeülese NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöö mudeli arendamine	SKA	76 844	126 844	176 844	126 844
		Põlevkivi sektori töötajate tööalaste üleminekute toetamine	SOM	590 066	1 253 377	1 587 171	1 844 193
		Mitte-eesti noorte tööellu sisenemise toetamine. Noortele karjäärivõimalusi ja töömaailma tutvustav programm	SOM	157 529	157 529	121 810	121 810
	Tööelu kvaliteedi arendamine	Kokku:		20 248 545	20 826 584	21 356 294	21 984 350
		Nõustamisteenus osutamine ning töövõimet hoidva ja säästva töökeskkonna arendamine	TI	1 007 363	348 047	348 024	348 000
		Töötajaid ja töötajaid toetavad tegevused töötajate toetamise edendamiseks	SOM	290 134			
		Riikliku järelevalve tegemine	TI	3 193 928	4 437 470	4 458 369	4 644 279
		Kahjuhüvitis	SKA	8 103 874	8 412 315	8 629 638	8 773 364
		Töövaidluste lahendamine	TI	1 127 595	1 163 350	1 192 640	1 217 877
		Töötüli lepituse läbiviimine ja kollektiivsete töösuhete alase nõustamise pakkumine	RLK	146 662	153 046	157 268	160 859
		Kutsehaiguste ekspertiisi rahastamine	SOM	64 125	64 125	64 125	64 125
		Lisapuhkuse hüvitamine riigieelarvest	SKA	6 314 863	6 248 232	6 506 230	6 775 846
	Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	Kokku:		3 882 710	3 557 331	3 555 036	3 552 557
		Kaasava kutsehariduse arendamine ning HEV õppijate õppimise ja tööerakendamise toetamine	AKRK	2 687 817	2 558 316	2 556 939	2 555 452
		Töölesaamist toetavate teenuste (tööalane rehabilitatsioon ja kaitstud töö) arendamine	AKRK	1 194 893	999 015	998 097	997 105

Programmi teenuste maksumus kujuneb teenuse osutamisega seotud otsestest kuludest (nt inimestele suunatud toetused või teenusekohtade ülalpidamine) ning teenuse osutamisega seotud kaudsetest kuludest (teenust osutava asutuse personali- ja majandamiskulud ning IKT kulud).